

Tjänsteskrivelse

2025-05-13

Diarienummer: 25ON144

Handläggare:

Lars Lodin
026-17 80 00
lars.lodin@gavle.se

Nämnd:

Omvårdnadsnämnd

Insatser utan individuell behovsprövning

Bakgrund

En av nyheterna som föreslås i socialtjänstlagen (2025:000) är att Omvårdnadsnämnden ges en möjlighet att tillhandahålla insatser för personliga behov till enskilda utan någon individuell behovsprövning. Den nya möjligheten syftar till att ge socialtjänsten bättre förutsättningar för att erbjuda tidiga och förebyggande insatser. Genom att kunna tillhandahålla insatser till enskilda på ett förenklat sätt är tanken att socialtjänsten ska nå invånare tidigt och därigenom motverka behov av mer omfattande insatser.

Förslaget till ny socialtjänstlag är formulerad som en möjlighet att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning och innebär därmed ingen skyldighet för nämnden att erbjuda insatser enligt det förfaringssättet.

En förutsättning för att nämnden ska kunna tillhandahålla insatser utan utredning och individbeslut är att kommunen beslutar särskilt om att dessa insatser ska gå att tillhandahålla utan individuell behovsprövning. Det gäller även insatser som tidigare tillhandahållits på detta sätt, som till exempel rådgivning, träffpunkter och enklare former av stöd- och samarbetssamtal.

Förslaget

Insatser utan behovsprövning

I förslaget till nya SoL används begreppet insats som en övergripande benämning för de stöd- och hjälpåtgärder nämnden tillhandahåller enskilda. Insatserna sker i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp.

Insatser utan behovsprövning ska

- Vara ett komplement till nuvarande ordning med beslut om insatser. Både kommunala och privata utförare ska ha en skyldighet att informera om rätten att ansöka om behovsprövade insatser
- Omfattas av krav på dokumentation, men socialnämnden får, om det finns särskilda skäl, bestämma att uppgifter som kan röja den enskildes identitet inte ska dokumenteras vid en insats. Ett sådant beslut gäller då alla som deltar i en viss insats

Vissa insatser får inte ske utan behovsprövning. Utifrån Omvårdnadsnämndens ansvarsområde är dessa:

- Plats i särskilda boendeformer för äldre och bostäder med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning
- Hem för viss annan heldygnsvård, vilket avser korttidsboende

Sammanfattande beskrivning av omställningsarbetet på sektor Valfärd

Omställningsarbetet inför nya SoL inleddes februari 2024. Det har genomförts auskultationer och intervjuer i kärnverksamheten samt med vissa externa samverkanspartners. En styrgrupp bestående av verksamhetschefer från hela sektorn rekryterade 4 arbetsgrupper inom delområdena IFO barn & unga, IFO vuxen, funktionsnedsättning samt äldreomsorg. Arbetsgruppen genomförde inledningsvis en kundresa med tjänstedesign som metod där flera personer som själva har insatser intervjuades.

Ett omfattande arbete av projektorganisationen ledde sedan fram till en förslagsbeskrivning som presenterades och bearbetades i sektorledningen.

Sektorledningens övergripande målbilder i omställningen till den nya socialtjänstlagen

- Det finns fler förebyggande insatser i kommunen som motverkar att problem uppstår, upprepas, förvärras eller blir mer omfattande.
- Fler kommuninvånare i behov av stöd får tillgång till insatser som inte föregås av utredning eller behovsbedömning.
- Den samlade tiden från första kontakt till insats kortas ner.
- Av sektorns samlade ekonomiska resurser är förslaget att öka andelen förebyggande och icke biståndsbedömda insatser.
- De insatser som sektorn erbjuder är utformade utifrån bästa tillgängliga kunskap.
- Att förbättra kontinuiteten avseende kundens kontakter med medarbetare inom sektorn. Kunden ska i sina kontakter med sektorn uppleva att stödet och insatserna är sammanhållna och antalet olika medarbetare som kunden ska behöva möta ska minska.
- Skapa en organisation som bättre stödjer samarbete och sammanhållen ledning och styrning utifrån de olika målgrupper sektorn har ansvar att ge insatser.

Mot bakgrund av grundarbetet finns således en tydlig ambition från sektorledningen att utveckla insatser utan individuell behovsprövning. Beslutet som ska fattas i maj inför den nya lagens ikraftträdande bottnar i att fortsätta arbeta med de insatser som redan genomförs utan individuell behovsprövning.

Eftersom det finns en tydlig ambition att utveckla och utöka insatser utan individuell behovsprövning i enlighet med den nya lagens intentioner om förebyggande och tillgängliga insatser kommer nya insatser att presenteras för nämnderna under det fortsatta omställningsarbetet. En ny projektorganisation är tillsatt där målsättningen är fler insatser enligt 11:5 nya SoL.

Dagens arbete med insatser utan individuell behovsprövning

För de verksamheter som rapporterar till Omvårdnadsnämnden finns idag flera olika insatser som ges till individer utan individuell behovsprövning.

En del av det förebyggande arbetet är uppsökande insatser som syftar till informationsinsatser och enkel rådgivning bl a genom äldrelots.

Förebyggandeverksamheten tar också kontakt med alla invånare över 80 år som inte har några insatser i sk hälsosamtal. Detta är betydelsefulla arbetssätt i sektorns förebyggande arbete. I många situationer blir det ett förarbete som sedan leder till insatser från sektorn, med eller utan behovsprövning.

En viktig del i det förebyggande arbetet är också uppbyggnaden av olika mötesplatser som ett komplement till befintliga träffpunkter där ett övergripande syfte är att motverka ofrivillig ensamhet men också en stor möjlighet att nå individer med information.

Idag beviljas vissa insatser efter förenklad handläggning. Det handlar då om trygghetslarm, matdistribution, städning, tvätt, inköp och avlösning i hemmet. Möjligheten till förenklad handläggning försvinner i samband med den nya Socialtjänstlagen. Enligt lagstiftaren ska de insatserna kunna genomföras som insats utan individuell behovsprövning. Uppfyller medborgaren vissa kriterier kan man vända sig till utföraren direkt. Sektorn kan inte från 1 juli skapa en struktur för direkt kontakt med utförare vilket innebär att alla dessa insatser inledningsvis måste handläggas via utredning.

Insatsen trygghetslarm har dock enbart en utförarverksamhet och genomförs i egen regi. Den insatsen kommer därför kunna erbjudas från 1 juli. Dokumentationen behöver också ske på samma sätt som idag- här föreslås inget undantag. En förändring i kriterierna för insatsen föreslås dock, att åldern för insatsen höjs från 65 till 67 år. Anledningsledning till det är dels en harmonisering av pensionsåldern, dels att erfarenheter från medarbetare ser behov av att kunna utreda behovet ju yngre personen i fråga är. Ofta finns andra vårdbehov när yngre personer söker trygghetslarm.

Beskrivning av bifogad bilaga

I dokumentet finns en lista kring de insatser som idag genomförs utan individuell behovsprövning. I samma dokument föreslås även ställningstagande kring hantering av undantag för dokumentationskravet i ärendet 25ON145.

Magnus Höjjer

Sektorchef

Sektor Valfärd